05/08/2023

Άγιος Ευγένιος ο Αιτωλός: Ένας άγνωστος διδάσκαλος του Γένους

/ Ορθόδοξες Προβολές

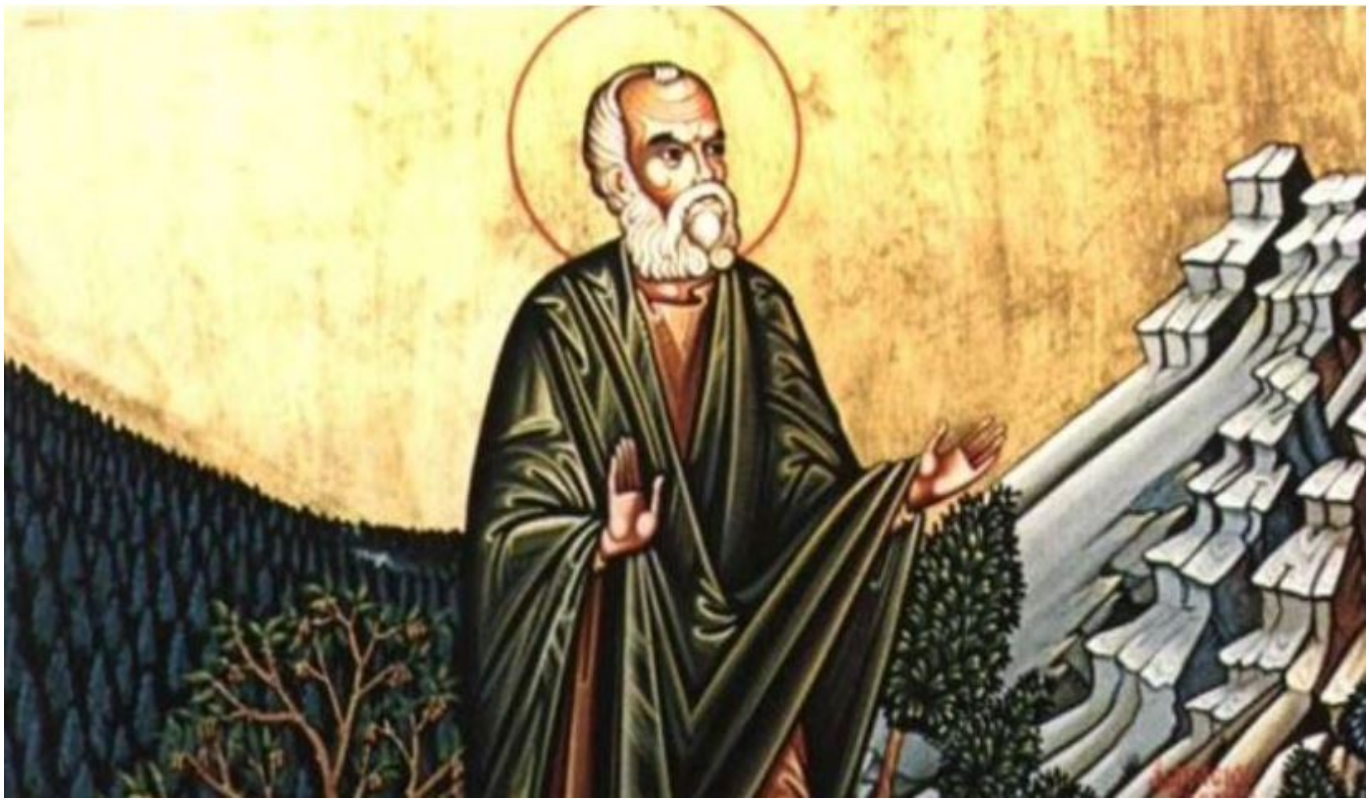

Κάθε εποχή και κάθε γωνιά της ελληνικής γης έχει αναδείξει σπουδαίες προσωπικότητες, που αγωνίστηκαν σε δύσκολους χρόνους για την πνευματική αναγέννηση του λαού. Πολλοί από τους αγίους της Εκκλησίας μας υπήρξαν στα μαύρα χρόνια της τουρκοκρατίας διδάσκαλοι του Γένους μας Με τον τρόπο αυτό στερεώθηκε η χριστιανική πίστη και διατηρήθηκε η ελληνική γλώσσα.

- Γράφει η Δέσποινα Σωτηρίου

Ένας από τους αγνώστους στο ευρύ κοινό δασκάλους του γένους μας, η μνήμη του οποίου τιμάται σήμερα 5 Αυγούστου είναι ο Άγιος Ευγένιος ο Αιτωλός, μια μεγάλη πνευματική και **χαρισματική προσωπικότητα**, ο οποίος έβαλε τη δική του σφραγίδα στην **προάσπιση της Ορθοδοξίας** και στην υπόθεση της παιδείας του υπόδουλου **ορθοδόξου ελληνικού λαού μας.**

Ο Ευγένιος Αιτωλός γεννήθηκε στα τέλη του 16ου αιώνα και αναπαύθηκε εν ειρήνη το 1682 στην «ανήλιο Γούβα» των Αγράφων, ξημερώματα της εορτής της θείας Μεταμορφώσεως.
Όπως γράφει ο μοναχός Μωϋσής ο Αγιορείτης ο άγιος Ευγένιος γεννήθηκε στο χωριό Μεγάλο Δένδρο Τριχωνίδος το 1597. Νέος προσήλθε στο μοναστήρι της Παναγίας Βλοχού στο Αγρίνιο. Κατόπιν κατέφυγε στη μονή ΤροβάτουΑγράφων, όπου συνδέθηκε μ’ ενάρετους Γέροντες και αύξησε τις γραμματικές του γνώσεις. Σε ηλικία δεκαεπτά ετών εκάρη μοναχός και μετά δύο έτη χειροτονήθηκε διάκονος στη μονή Τατάρνης.

Με τον Γέροντά του Αρσένιο επισκέπτεται το Άγιον Όρος. Ο Ευγένιος συνδέεται με τον σχολάξοντα επίσκοπο Χαραλάμπη, «εις άκρον αρετής ελληλακότα», στη μονή Ξηροποτάμου. Ο Γέροντάς του αναχωρεί για τα Ιεροσόλυμα και, όταν μαθαίνει ο Ευγένιος, μετά από πολύ καιρό, τον θάνατό του, επιστρέφει στη μονή Τρο-βάτου. Το Άγιον Όρος έμεινε νοσταλγικά στη μνήμη του. Κατόπιν επισκέπτεται την Αλεξάνδρεια, όπου τον χειροτονεί ιερέα ο πατριάρχης Κύριλλος ο Λούκαρις, το Σινά και τα Ιεροσόλυμα.

Επιστρέφει στην πατρίδα του και παραμένει στις μονές Βραγγιανών, Βαρνάκοβας και Τατάρνης. Ως φιλομαθής παρακολουθεί μαθήματα στην Κεφαλλονιά, Ζάκυνθο και Κωνσταντινούπολη από ονομαστούς δασκάλους. Ιδρύει σχολές και διδάσκει στην Άρτα, Μεσολόγγι, Αιτωλικό, Αγρίνιο, Καρπενήσι, μονή Αγίας Παρασκευής Βραγγιανών. Αποκτά πολλούς και καλούς μαθητές, οι οποίοι με τη σειρά τους διαπρέπουν και ιδρύουν σχολές. Κτίζει ναούς, κηρύττει συνεχώς, γράφει πλήθος

επιστολών, περί τις πεντακόσιες, ασχολείται με τη συγγραφή και την υμνογραφία. Το 1982 το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποφάσισε την αγιοκατάταξή του.

Το έργο του

Ο βιογράφος του, ιερομόναχος Αναστάσιος Γόρδιος, διέσωσε πολλές πληροφορίες για τον οσιακό βίο και τη δράση του Αγίου Ευγενίου. Καταρχήν ασκήθηκε στην ιερά μονή ΒλοχούΤριχωνίδος κοντά στον ιερομόναχο Αρσένιο, από τον οποίο έμαθε τα πρώτα γράμματα, καλλιγραφία και μουσική. Στην ιερά μονή Τατάρνης Ευρυτανίας χειροτονήθηκε διάκονος, ενώ στην ιερά μονή Ξηροποτάμου Αγίου Όρους κοντά στον επίσκοπο Χαραλάμπην εντρύφησε βαθύτερα στην πνευματική ζωή και διδάχθηκε ανώτερα ελληνικά και τα «ποιητών έπη».

Περνώντας από την Αλεξάνδρεια, προκειμένου να μεταβεί για προσκύνημα στο Σινά, γνωρίστηκε με τον πατριάρχη Κύριλλο Λούκαρη, ο οποίος βλέποντας την ευσέβειά του τον χειροτόνησε πρεσβύτερο. Η πρώτη λειτουργία του Ευγενίου ως πρεσβυτέρου έγινε στον ναό της Παναγίας στην κορυφή του όρους Σινά. Υπήρξε μαθητής του Θεοφίλου Κορυδαλλέως και του Μελετίου του Συρίγου και δίδαξε ο ίδιος στην Άρτα, στο Αιτωλικό, στο Μεσολόγγι, στο Καρπενήσι και αλλού.

Τιμούσε ιδιαίτερα την Παναγία και τους αγίους και συνέθεσε ασματικούς κανόνες για τον Άγιο Διονύσιο τον εν Ολύμπω. Δείγμα της ποιητικής σοφίας ο παρακάτω θεομητορικός ύμνος: «Η κόσμου κοσμήσασα την ακοσμίαν ως τέξασα του κόσμου κοσμήτορα κόσμησον δέομαι, θεοκόσμητε, την άκοσμονψυχήν μου ευκόσμοις κοσμούσαν σε ύμνοις, πανύμνητε».

Η ελευθερία του ανθρώπου

Υπερασπιζόμενος την ελευθερία του ανθρώπου έναντι των δεισιδαιμονιών της εποχής γράφει: «Ότι οι δαίμονες προβάλλουσι μόνον και κολακεύουσι και κεντούσιν τον άνθρωπον εις το κακόν και δείχνουσι το πικρόν γλυκύ και το φαρμάκι γλυκύτερον του μέλιτος, αλλά την θέλησιν του ανθρώπου και το αυτεξούσιον δεν το δυναστεύουσι μήτε δύνονται• την θέλησιν και το αυτεξούσιον του ανθρώπου μήτε ο δημιουργός των όλων Θεός δεν το εξουσιάζει, αλλ' όλα τα λογικά τα άφηκεν αυτεξούσια». Αλλού αναφερόμενος στο ευμετάβολο της γνώμης των ανθρώπων σημειώνει: «Τα των ανθρώπων και απλώς τα υπό την σελήνην πάντων των ποταμίων ρευμάτων ευμεταβολώτερα -καθ' Ηράκλειτον- πεφύκασι και των παλιρροιών ασθενέστερα». Και μόνη η παράθεση των κειμένων αυτών φανερώνει τη σοφία του ανδρός και την επικαιρότητα των θεόπνευστων λόγων του σε μια κοινωνία ακοσμίας, διαστροφής, παραλογισμού, ιδιότυπης δεισιδαιμονίας και έλλειψης του μέτρου.
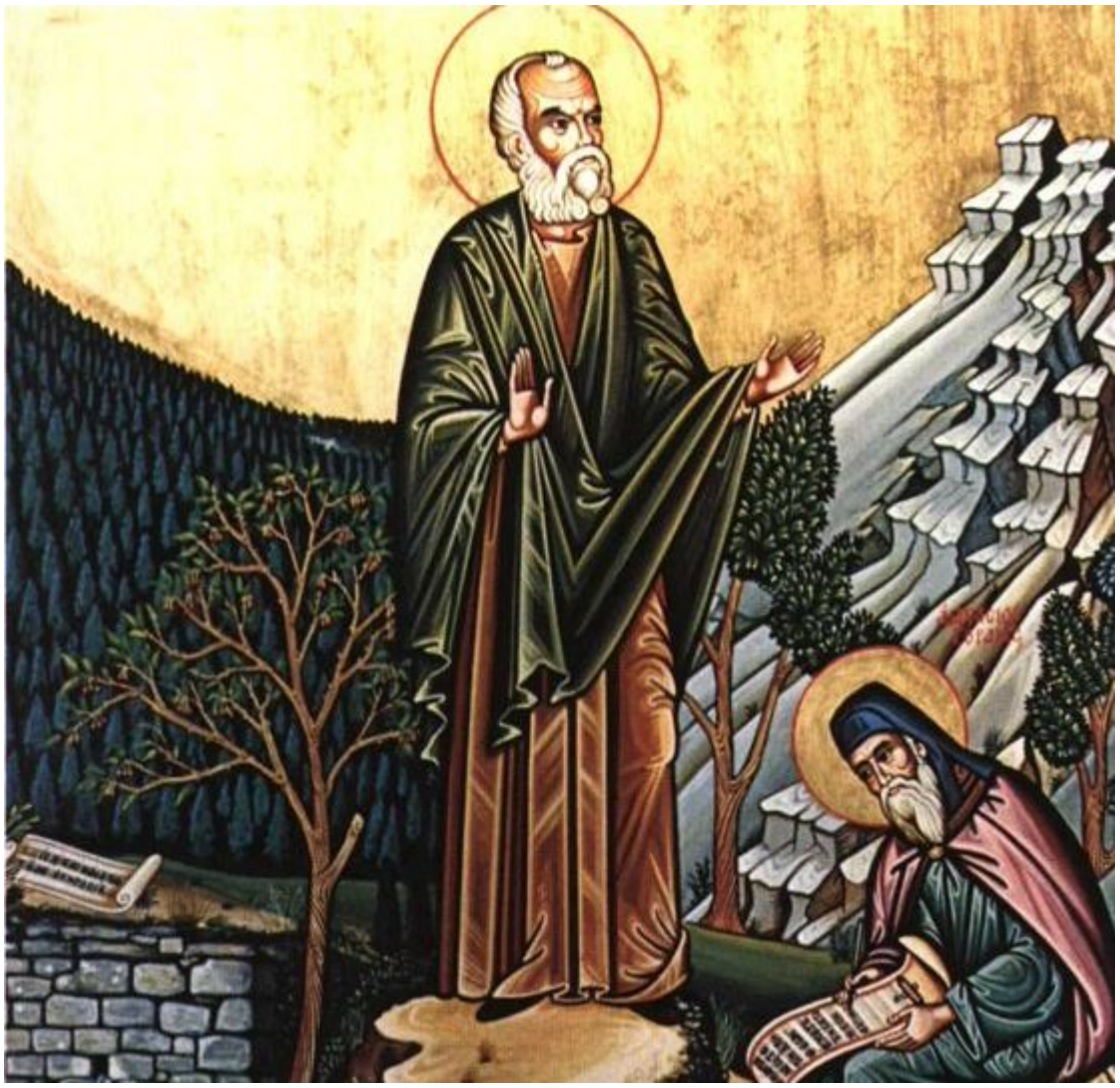
Από το όλο έργο του οσίου Ευγενίου φανερώνεται η μεγάλη του αγάπη προς τον Θεό και τους ανθρώπους. Ο ίδιος υπήρξε ακούραστος πνευματικός εργάτης σε δύσκολες ώρες του Γένους, φωτισμένος οδηγός και ενάρετος διδάσκαλος. Τη ρητορεία, τη μόρφωση, την απέραντη μνήμη, το θάρρος, τη θέληση και την εξαιρετική του βούληση τα έθεσε όλα για την ανόρθωση των υποδούλων αδελφών του. Στο Καρπενήσι υπάρχουν δύο παρεκκλήσια του.